

DATUM
2013-01-18
ERT DATUM
2012-11-09

DIARIENR
2012/240-4
ER BETECKNING
S2012/7860/FS

Regeringskansliet
Socialdepartementet
103 33 Stockholm

En mer samlad myndighetsstruktur inom folkhälsområdet (Ds 2012:49)

Statskontoret instämmer i utredningens slutsats att det finns behov av att stärka förutsättningarna för ett mer effektivt folkhälsoarbete och uppföljning. Vi instämmer också i att det finns samordningsvinster med föreslagen organisationsförändring, särskilt vad gäller smittskyddsfrågor och den nya samordnade folkhälso-rapporteringen som ska utföras av Socialstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut (FHI) gemensamt.¹ Statskontoret anser dock inte att föreslagen organisationslösning fullt ut kan uppnå det övergripande syftet, som är att förbättra förutsättningarna för att angripa folkhälsofrågorna ur ett helhetsperspektiv. Föreslagen lösning förstärker endast de delar av folkhälsoarbetet som är inriktat på smitt- och hälso-skydd. Mot bakgrund av att organisationssammanslagningar dessutom ofta kräver mycket tid och resurser, menar Statskontoret att regeringen bör avvakta en eventuellt sammanslagning till dess att ett förslag har tagits fram som tar ett större helhetsgrepp om folkhälsofrågorna. Exempelvis vad gäller samordningen av det nationella kunskapsstödet till folkhälsoarbetet. Statskontoret ser dessutom brister i analysen som ytterligare förstärker behovet av att avvakta reformen.

Statskontoret avstår i remissvaret från att lämna synpunkter avseende de förslag som rör Socialstyrelsens uppgifter inom hälsoskydd och miljömålsarbetet.

Föreslagen lösning sätter fokus på smittskyddsfrågorna – inte folkhälsoarbetet

Föreslagen omorganisering anges vara det tredje steget i regeringens arbete med att utveckla myndighetsstrukturen inom vård- och omsorgsområdet. Enligt utredningen innebär en sammanslagning av aktuella myndigheter och uppgifter att förutsättningarna förbättras för att angripa folkhälsofrågorna ur ett helhetsperspektiv.

Statskontoret konstaterar inledningsvis att det i utredningen saknas en analys av på vilket sätt samordningen mellan myndigheterna brister i dag. Enligt Statskontorets myndighetsanalys av Smittskyddsinstitutet (SMI) 2011 anser varken SMI eller FHI att det för närvarande finns några problem med oklarheter mellan myndigheterna när det gäller ansvars- och arbetsfördelning inom det folkhälsopolitiska området.²

¹ Socialstyrelsen dnr 12608/2009

De vinster som beskrivs i promemorian kan främst härröras till smittskyddsområdet. Statskontoret saknar i promemorian en analys av på vilket sätt föreslagen organisationsförändring förväntas bidra till ökade möjligheter att angripa folkhälsofrågorna ur ett helhetsperspektiv. Särskilt med hänsyn till att den nya myndigheten förväntas ha i stort sett samma verksamhet och lokalisering som berörda myndigheter har i dag. Folkhälsopolitiken är ett tvärsektoriellt område som berör de flesta utgiftsområden. Många aktörer inom olika sakområden och myndighetsnivåer är involverade i folkhälsoarbetet. Eftersom smittskyddsområdet utgör endast en del av folkhälsoarbetet menar Statskontoret att föreslagen organisationsförändring inte uppfyller det syfte som regeringen vill uppnå. Det finns flera tecken på att utredningen valt ett förslag som inte samordnar folkhälsofrågorna i ett bredare perspektiv. I promemorian konstateras t. ex. att samordningen av det nationella kunskapsstödet till folkhälsoarbetet återstår, trots föreslagen organisationsförändring (sid.75 i promemorian).

Statskontoret menar dessutom att föreslagen organisationsändring kan medföra omprioriteringar inom folkhälsoarbetet, även om detta enligt promemorian inte är önskvärt. Som nämnts ovan grundar sig folkhälsoarbetet på ett tvärsektoriellt perspektiv, där även områden som delaktighet och inflytande samt ekonomiska och sociala förutsättningar är viktiga komponenter. FHI ansvarar bland annat för uppföljning och utvärdering av folkhälsans utveckling och av alla samhällssektors åtgärder inom folkhälsoområdet. SMI, som har dubbelt så många anställda, är en expertmyndighet med fokus på ett fåtal av de målområden som folkhälsopolitiken utgörs av. Statskontoret menar att hälsoskydd och smittskydd kan komma att få en omfattande plats i den nya myndigheten i förhållande till andra folkhälsoområden, som inte berörs direkt av den föreslagna omorganiseringen.

Det finns ett flertal uppgifter som i vissa avseenden skiljer sig åt inom berörda myndigheter, även om alla har kopplingar till folkhälsoarbetet. SMI har som expertmyndighet det nationella laboratorieansvaret för uppgifter såsom diagnostik inom smittskydd, avgiftsfinansierad verksamhet, forskningsverksamhet, utbrottsstöd och smittskyddsregister. FHI ansvarar å sin sida bland annat för den centrala tillsynen och kontrollen inom alkohol-, tobaks- och narkotikaområdena samt för statistik kopplat till dessa områden. Utredaren har i promemorian inte resonerat kring vilka konsekvenser en sammanslagning av myndigheterna kan få för dessa uppgifter. Verksamheterna är av olika karaktär och det kan inte utan vidare antas att en sammanslagning av myndigheterna förstärker de olika verksamheterna.

Ekonomiska konsekvenser

Statskontoret noterar att en kostnadsberäkning inte har genomförts inom ramen för förslaget. Samtidigt förväntas ekonomiska effektiviseringar uppstå av organisationsförändringen. Utredningen har inte motiverat grunden till detta antagande.

Enligt utredningens bedömning kommer organisationsförändringen på kort sikt varken leda till ekonomiska besparingar eller till ökade utgifter. Det är i promemorian dock inte klarlagt vilka kostnader sammanslagningen medför. Riksrevisionen har tidigare konstaterat att både regeringen och myndigheterna ofta underskattar

svårigheterna att uppnå en effektivare organisation genom sammanslagningar. Avvecklingar av myndigheter kan också leda till att utgifter finns kvar även efter avvecklingsdatumet. Det kan bland annat gälla personal- eller lokalkostnader.³

Registerdata

I promemorian konstateras att möjligheterna till uppföljning av hälsoutvecklingen och utvecklingen av hälsans bestämningsfaktorer förbättras av föreslagen organisationsförändring.

Föreslagen organisationslösning innebär att Socialstyrelsens folkhälsorapportering förs över till den nya myndigheten. Socialstyrelsen ansvarar för den officiella statistiken inom hälso- och sjukvård och socialtjänst enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken. Denna statistik utgör viktiga underlag vid uppföljning av folkhälsoutvecklingen. Om regeringen väljer att genomföra sammanslagningen menar Statskontoret att en god tillgång till dessa register bör säkras för den föreslagna myndigheten, då förslaget innebär att registeruppgifter i högre grad ska hanteras mellan olika myndigheter. Ett nära samarbete mellan föreslagen myndighet och Socialstyrelsen kommer att bli nödvändigt.

Utredningschef Anna Pauloff har beslutat i detta ärende. Utredare Ulrika Strid, föredragande, var närvarande vid den slutliga handläggningen.

Anna Pauloff

Ulrika Strid

³ Riksrevisionen 2010:3, 2008:18